

Waterbrief

Kenmerk: 329459

Informatie voor het algemeen bestuur

Datum: 1 juli 2025



Aanpak PFAS Waterschap De Dommel

1. Inleiding

In december 2024 is een eerste versie van een Waterbrief aanpak PFAS (Per- en Polyfluoralkylstoffen) gedeeld met het Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel. In de Waterbrief werd inzicht gegeven in het verontreinigingsbeeld in oppervlaktewater, waterbodembodem en afvalwaterketen. Verder werd een plan van aanpak gepresenteerd op welke wijze het waterschap invulling geeft aan monitoring, onderzoek en handelingsperspectieven.

Op 12 maart 2025 is een Dommeldialoog PFAS georganiseerd waarbij het Algemeen Bestuur is geïnformeerd over PFAS vanuit verschillende invalshoeken: wetenschappelijk, beleidsmatig en de regionale aanpak in de waterketen. Informatie kunt u terugvinden in iBABS bij Beeldvormend AB 12 maart 2025.

In deze tweede versie van de Waterbrief wordt de stand van zaken geactualiseerd over PFAS in het oppervlaktewatersysteem en in de afvalwaterketen in het beheergebied van Waterschap De Dommel. Verder wordt een update gegeven van de landelijke en regionale ontwikkelingen en de activiteiten van Waterschap De Dommel. Deze Waterbrief bevat veel detailinformatie. Het Dagelijks Bestuur vindt het namelijk belangrijk dat het Algemeen Bestuur op de hoogte is. Bestuurlijke gesprekken over dit onderwerp zullen echter meer op het niveau van de kaderstellende en sturende rol van het Algemeen Bestuur worden gevoerd.

2. Verontreinigingsbeeld en ontwikkelingen beheergebied Waterschap De Dommel (tot juni 2025)

Oppervlaktewater

- Tot 2025 werd op 4 meetlocaties PFAS gemeten (Boven-Dommel, Beneden-Dommel, Nieuwe Leij, Tongelreep).

Sinds januari 2025 wordt er aanvullend op 5 extra locaties gemeten (Ekkersrijt, Beerze, Achterste Stroom, Zandleij en Kleine Dommel) waarmee een completer beeld verkregen wordt van de aanwezigheid van PFAS in het hoofdwatersysteem.

Gebleken is dat PFOS (perfluorooctaansulfonaten) in alle meetpunten boven de JG-MKN¹ wordt aangetroffen, PFOA (perfluorooctaan zuur) overschrijdt de norm niet. Overige PFAS-verbindingen worden soms licht verhoogd aangetroffen. De gehalten in de Zandleij en Ekkersrijt zijn relatief hoger dan in de andere watergangen; dit heeft te maken met de invloed van respectievelijk RWZI Tilburg en Vliegbasis Eindhoven (zie verderop in deze Waterbrief).

- Zoals in de Waterbrief van december 2024 is vermeld, zijn in 2024 op verzoek van de Provincie alle aangewezen zwemwateren in ons beheergebied 2 maal onderzocht op PFAS. Uit de resultaten blijkt dat sommige verbindingen licht verhoogd worden aangetroffen. De meetwaarden zijn getoetst aan de advieswaarden voor zwemwateren die door het RIVM zijn afgeleid. In geen van de zwemwateren is deze advieswaarde overschreden. Er is geen aanleiding om het onderzoek in 2025 te herhalen.
- Vliegbasis Eindhoven en omgeving: in opdracht van Rijksvastgoedbedrijf namens het Ministerie van Defensie worden er verschillende onderzoeken naar PFAS uitgevoerd:
 - Grond en grondwater: op de vliegbasis zijn 2 locaties in beeld waar verhoogde waarden PFAS worden aangetroffen. Op 1 locatie is de omvang relatief groot. Momenteel wordt er afperkend bodem- en grondwateronderzoek uitgevoerd en worden saneringsmogelijkheden voor grond en grondwater verkend.
 - Hemelwater: op de vliegbasis zijn ontwateringssystemen aanwezig voor het verzamelen en afvoeren van hemelwater. Onderzoek moet uitwijzen op welke wijze aanwezige PFAS-verontreinigingen op de vliegbasis verspreid zijn geraakt als gevolg van deze systemen. Het onderzoek is nog in uitvoering, de eerste inzichten worden na de zomer 2025 verwacht.

Zoals in de vorige Waterbrief is beschreven zijn in oppervlaktewateren in de omgeving van de vliegbasis ook verhoogde waarden PFAS gemeten. Zo is geconstateerd dat het vliegveld invloed heeft op de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem van de Ekkersrijt en recreatieplas Landsard. Deze plas is in eigendom van de gemeente Eindhoven, vorig jaar zijn er na afstemming met de GGD gebruiksbeperkingen geadviseerd voor bepaalde vormen van recreatie. Dit is nog steeds van toepassing.

Rijksvastgoedbedrijf gaat in de zomer van 2025 herhalingsonderzoek uitvoeren in de plas.

Het Rijksvastgoedbedrijf/Defensie, gemeente Eindhoven en Waterschap De Dommel werken samen om de oorzaken voor de verhoogde PFAS-gehalten in beeld te brengen en vervolgmataregelen te bepalen.

- Zandleij: vanuit de onderzoeksprojecten Brede Aanpak Zandleij (Transitie-aanpak Zandleij) en Schone Maaswaterketen wordt onderzoek uitgevoerd naar verschillende stoffen in oppervlaktewater van de Zandleij en de afvalwaterketen, waaronder ook PFAS-verbindingen. Resultaten van de Brede Aanpak Zandleij (Transitie-aanpak Zandleij) worden medio juli 2025 gedeeld.

Waterbodem

- Algemeen beeld is dat PFAS-gehalten in waterbodems die onderzocht worden ten behoeve van baggeronderhoud en herinrichtingswerkzaamheden in het gehele beheergebied van Waterschap De Dommel laag zijn en dat gehalten voldoen aan de normen voor hergebruik.
Nabij vliegbasis Eindhoven dient bij eventuele baggerwerkzaamheden rekening gehouden te worden met beperkte hergebruiksmogelijkheden. Op basis van de aangetroffen gehalten is vervolgonderzoek van de waterbodem niet noodzakelijk.

¹

De waterkwaliteitsnorm (Kader Richtlijn Water) voor PFOS bedraagt 0,65 ng/l (JG-MKN) en wordt in vrijwel geheel Nederland overschreden.

Afvalwaterketen

- Monitoring rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's): tot 2025 waren er voor 4 RWZI's beperkt kwaliteitsgegevens van influent en/of effluent voorhanden. Sinds 2025 worden op alle 8 RWZI's elk kwartaal de PFAS-gehalten gemeten in het influent en effluent. Hiermee kan een beeld verkregen worden over de mate van PFAS-verontreiniging per RWZI, maar kunnen ze ook onderling vergeleken worden. Op basis van de tot nu toe beschikbare data zijn ter plaatse van RWZI Tilburg de hoogste PFAS-gehalten gemeten. Daarnaast wordt van het ontwaterde zuiveringsslib van Slibverwerkingsinstallatie (SVI) Mierlo en RWZI Tilburg 2 maal per jaar het PFAS-gehalte bepaald.
- Onderzoek afvalwaterketen: vanuit de Schone Maaswaterketen (samenwerking van waterbeheerders en drinkwaterbedrijven in het Maasstroomgebied) heeft er een pilot bronnenonderzoek plaatsgevonden op de hoofdrioolgemalen die het afvalwater transporteren naar RWZI Tilburg. Uit het onderzoek volgt dat ca. een derde deel van het PFAS wat binnenkomt via het afvalwater (influent) afkomstig is van een afvalverwerker. Betrokkenen zijn in gesprek om deze emissie te beperken.
- Vervolgonderzoek afvalwaterketen: de gemeente Tilburg, OMWB en het waterschap voeren in de zomerperiode van 2025 vervolgonderzoek uit om ook andere bronlocaties in de afvalwaterketen op te sporen. Voor de onderzoeksmethodiek wordt aangesloten bij een lopend STOWA-onderzoek naar PFAS in Lelystad. Er zijn op dit moment nog geen resultaten te delen.

3. Landelijke en regionale ontwikkelingen (tot juni 2025)

Landelijk (beleidsmatig)

- Unie van Waterschappen (UvW): de UvW is actief in de ondersteuning van alle waterschappen en faciliteert kennisdeling en het adresseren van knelpunten van waterschappen bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W), Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en andere partijen. Gezien de bedreiging voor de waterkwaliteit pleit de UvW voor een Europees restrictieverbod (totaalverbod) voor het gebruik van PFAS.
- Brandbrief UvW en reactie I&W: naar aanleiding van moties in verschillende waterschapsbesturen heeft de UvW op 12-11-2024 een brandbrief verstuurd aan de Minister van I&W met de oproep tot meer actie op het PFAS dossier (link naar de brief: [Brandbrief PFAS UvW 12-11-2024](#))
- Begin april 2025 heeft het Ministerie van I&W een reactie gegeven op de brandbrief (link naar brief I&W: [Reactie I&W op brandbrief UvW 07-04-2025](#)). Naar aanleiding van deze brief heeft de UvW een reactie opgesteld en in mei 2025 gedeeld met leden van de Tweede Kamer, als input voor het geplande Commissiedebat Water op 17 juni 2025. De tekst is als bijlage 1 toegevoegd.
- Brief UvW en VEWIN naar Eurocommissaris: op 16 april 2025 hebben de UvW en VEWIN (drinkwatersector) een gezamenlijke brief naar Eurocommissaris Roswall gestuurd om wederom aandacht te vragen voor PFAS en een universeel verbod op deze verbindingen (link naar de brief: [Brief UvW+VEWIN Europees PFAS-verbod 16-4-2025](#)).
- Gesprek met Ministerie van Defensie: in januari 2025 was er een ambtelijk gesprek gepland tussen het Ministerie van Defensie en de UvW als voorbereiding op een bestuurlijk gesprek.

Doel van het gesprek was om de PFAS-problematiek op verschillende militaire vliegvelden te bespreken. De afspraak werd door het ministerie afgezegd, er is nog geen zicht op een vervolg.

Landelijk (onderzoek)

- Onderzoek bronnen 2024: in 2024 heeft de Universiteit Utrecht in opdracht van ILT onderzoek verricht naar de urgentie van de aanwezigheid van PFAS in de leefomgeving, waaronder de effecten op de openbare drinkwatervoorziening. Door ILT zijn bij alle waterschappen data opgevraagd van oppervlaktewaterkwaliteit, influent en effluent van RWZI's. Ook Waterschap De Dommel heeft begin 2024 alle beschikbare data gedeeld (link naar de rapportage: [Onderzoek PFAS UU namens ILT](#)). In het rapport staan voor enkele RWZI's van Waterschap De Dommel mogelijke bronnen beschreven.
- Vervolgonderzoek bronnen: door ILT is aangekondigd dat er in 2025 door ILT en Rijkswaterstaat een vervolgonderzoek gaat plaatsvinden naar bronnen. Inmiddels zijn er meer en betere data beschikbaar bij de waterschappen. De waterschappen en ODNL (koepelorganisatie van de omgevingsdiensten) zullen betrokken worden bij de uitvoering van dit onderzoek.
- Onderzoek RIVM: in opdracht van ILT heeft het RIVM onderzoek gedaan naar de verschillen in PFAS-samenstelling van rioolwater afkomstig van huishoudens en rioolwater wat vooral afkomstig is van industrieën. Er zijn verschillen ontdekt in de soort PFAS-verbindingen die aanwijzingen kunnen zijn voor bepaalde bronnen. Het onderzoek wordt naar verwachting rond de zomerperiode 2025 gepubliceerd.
- Door kennisinstituten zoals RIVM, KWR, STOWA en CLM worden onderzoeken uitgevoerd naar het gedrag en risico's van PFAS, waarmee getracht wordt handelingsperspectieven te geven.
- Door STOWA is in juni 2025 het kennisnetwerk "Grip op indirecte lozingen" gestart (link naar informatie kennisnetwerk: [STOWA grip-op-indirecte-lozingen](#)). In dit netwerk worden inspirerende voorbeelden en kennis gedeeld om grip te krijgen op indirecte lozingen, waaronder ook met PFAS. Ook wordt gekeken naar kennisbehoeften van de waterschappen op dit gebied en worden kennisvragen geprioriteerd die door STOWA kunnen worden opgepakt.

Regionaal

- De provincie Noord-Brabant voert een inventariserend onderzoek uit naar locaties waar in het verleden PFAS kan zijn gebruikt die effect kunnen hebben op het bodem- en watersysteem. Het onderzoek is gestart in mei 2024. Na uitgebreid vooronderzoek wordt in 2025 gestart met het uitvoeren van bodemonderzoek op tientallen verdachte locaties. De waterschappen zullen worden geïnformeerd over de uitkomsten van deze onderzoeken en de vervolgstappen naar aanleiding van de resultaten.
- Afstemmingsoverleg en kennisdeling (ambtelijk) tussen provincie Noord-Brabant, gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen en GGD (vanaf zomer 2024).

Bijlage 1

Reactie Unie van Waterschappen op brief ministerie van I&W in reactie op PFAS-brandbrief, gedeeld met de Tweede Kamer

Op 7 april 2025 ontvingen wij de inhoudelijke reactie van de minister op onze brandbrief van 12 november 2024 over de aanpak van PFAS-verontreiniging. In deze brief riepen wij op tot meer regie vanuit het Rijk en concrete maatregelen om de verspreiding van PFAS tegen te gaan.

Wij waarderen het dat het ministerie erkent dat meer regie nodig is en dat zij deze rol actiever willen oppakken. Dit is een belangrijke stap in de goede richting. Tegelijkertijd constateren we dat er op verschillende punten nog veel nadere invulling nodig is. We zien deze reactie dan ook als een aanzet tot verdere dialoog en samenwerking, waarbij het tempo en de daadkracht omhoog moeten.

Wij begrijpen dat als het Rijk meer regie pakt, dat ook betekent dat de samenwerking met medeoverheden intensiever wordt. Daar staan wij als waterschappen voor open, omdat we de urgentie van de PFAS-problematiek ten volle voelen. De reactie van de minister laat echter zien dat er nog veel onduidelijkheid bestaat over hoe de regierol concreet wordt ingevuld en welke maatregelen er op korte termijn genomen worden.

Belangrijke aandachtspunten

Meer regie, maar hoe?

Het Rijk geeft aan de regierol te versterken en verwijst naar een overzicht van lopende acties dat in voorbereiding is. Dit is een goede ontwikkeling, maar voor de waterschappen blijft de vraag hoe dit in de praktijk gaat werken en waaruit blijkt dat het Rijk de regie werkelijk strakker in handen neemt. Welke nieuwe stappen worden gezet? Hoe wordt de verantwoordelijkheid verdeeld tussen Rijk en medeoverheden?

Opgave voor waterschappen blijft groot

De minister benoemt dat wanneer het Rijk meer regie neemt, de opgave voor decentrale overheden groter wordt. Dat herkennen wij: de uitdaging is nu al aanzienlijk. Juist daarom hebben we eerder gevraagd om meer Rijksregie, omdat het huidige instrumentarium voor decentrale overheden onvoldoende is. Wij vragen het Rijk dan ook concreter te maken hoe zij ons hierin gaan ondersteunen.

Oproep tot een landelijke PFAS-coördinator

In de reactiebrief wordt niet ingegaan op ons voorstel PFAS is een integraal probleem dat in heel Nederland speelt. Op dit moment worden veel verantwoordelijkheden naar de decentrale overheden geschoven, terwijl zij niet de instrumenten in handen hebben om het probleem op te lossen. Daarom roepen de waterschappen het Rijk nogmaals op om een landelijke PFAS-coördinator aan stellen, die zich volledig richt op de afstemming met de lokale overheden, daar waar zich lokaal een probleem voordoet waar meerdere overheden bij betrokken zijn.

Noodzaak tot versnelling en concretere acties

Bij de zeven maatregelen die de waterschappen eerder hebben voorgesteld, zien we dat veel wordt verwezen naar bestaande trajecten en naar informatie die pas later beschikbaar komt, waaronder versterking van het VTH-stelsel en meer inzicht in PFAS bronnen. Wij zijn

bang dat deze trajecten te lang gaan duren. Gezien de urgentie van de problematiek hadden wij graag nú al een inhoudelijk gesprek gevoerd over concrete nieuwe maatregelen, waaronder bijvoorbeeld het beter in kaart brengen van bestaande emissieroutes van PFAS, een versnelde aanpak van met PFAS vervuilde (water)bodems, een samenhangend normenkader en het maken van concrete afspraken met buurlanden waaronder België en Duitsland.

Een concreet actieplan blijft nodig

Wij vragen de minister daarom wederom om te komen met een helder, integraal actieplan, met concrete maatregelen, een duidelijke planning en een heldere rolverdeling tussen alle betrokken partijen. Dit plan moet de verschillende compartimenten (water, bodem, lucht) en ministeries met elkaar verbinden, zodat er een integrale aanpak ontstaat.

Samen verder bouwen aan een oplossing

Wij waarderen dat de minister inhoudelijk op onze zorgen ingaat en erkennen dat het ministerie de regierol wil versterken. Dit is een stap in de goede richting. We gaan daarom graag met het ministerie in gesprek over de verdere invulling van de regierol, de ondersteuning van medeoverheden en de noodzakelijke versnelling van de aanpak.

Openstaande vragen:

- Is de minister bereid om alsnog een landelijke coördinator PFAS aan te stellen?
- Is de minister bereid om de waterschappen te ondersteunen bij de opgave om meer inzicht in PFAS bronnen te krijgen?
- Kan de minister inzicht geven in concrete afspraken die met de Europese buurlanden tot dusver zijn gemaakt op het gebied van PFAS?
- Wanneer denkt de minister met een Integraal actieplan te kunnen komen?